

PATIENCE AL PRIORAT

"CAMARADA PACIENCIA DARTON,
HOSPITAL Nº 2, 35 DIVISION, MARSA"

Retrat de Patience fet unes setmanes abans de la seva primera i última tornada a Espanya.

LA VIDA D'UNA INFERMERA ANGLESA DURANT EL PRELUDI DE LA BATALLA DE L'EBRE'

Un article basat en extractes del llibre "Para nosotros era el cielo Pasión, dolor y fortaleza de Patience Darton: de la guerra civil española a la China de Mao"

(Ediciones San Juan de Dios: Campus Docent, 2012) d'Angela Jackson

Sobre d'una carta enviada a Patience a Marçà.

Guerra civil

(TEXT I FOTOGRAFIES) Angela Jackson

Un dels pocs sobres que acompanyen la col·lecció de cartes de Patience Darton, infermera anglesa de les Brigades Internacionals durant la Guerra Civil, va dirigir a "aquest poble del Priorat", durant la primavera de l'any 1938. Després de la retirada d'Aragó, molts soldats de les Brigades Internacionals van quedar estacionats a la comarca. Es van quedar a la zona dedicats a la instrucció fins que, el dia 24 de juliol de 1938, van arribar ordres de creuar l'Ebre. Al costat de la carretera de Marçà a la Torre de Fontaubella, alguns soldats van construir un campament de barraques entre els avellaners al que batejaren com a "Chabola Valley" ["Vall de les Barraques"]. Patience, ja amb molta experiència en la cura de soldats ferits, va ser enviada a ajudar a muntar "un petit hospital modèlic... modèlic de veritat, un lloc preciós en una masia gran".

Va descriure l'hospital així en una entrevista feta quan ja era gran, però també va escriure des del mateix lloc en una carta enviada a un brigadista alemany, Robert Aaquist, l'amor de la seva vida. Encara que la censura, com era habitual, no li permetia anomenar el lloc exacte a les cartes a Robert, li diu que hi ha un telèfon a la sala de triatge i que, si ell no està al front, li demani al seu metge que truqui a l'hospital núm.2. En una altra carta a Robert, se refereix a la plaga de polls a Marçà i diu que ella també pateix una infestació "pitjor que la teva, estimat meu". S'infereix, per tant, que Patience pertanyia a la unitat mèdica que treballava al Mas d'en Magrinyà, una masia gran que estava a la Vall de les Barraques.

Eren uns trenta membres a l'equip, incloses altres dues infermeres angleses a les sales. Patience explica que, durant la seva estada, organitzaven xerrades i discussions interessants al Rincón Rojo i classes per a ensenyar a llegir i escriure

al personal i als soldats espanyols. En una carta a Robert es refereix al dia que André Marty, responsable de les Brigades Internacionals, va visitar l'hospital. Evidentment, la seva fama el predeia.

Jo corria per totes parts com una possessa dient-los-hi als camillers que, si us plau tinguessin la benentesa de saludar-lo i després vaig tornar a la sala de triatge i em vaig asseure a traduir un dels seus discursos al francès als meus dos camillers, perquè pensava que això donaria una bona impressió de... CULTURA; però ell ni va venir a veure'ns. Encara que va donar ànims a tots els altres, a nosaltres ens deixà esperant com si anés a degradar-nos i enviar-nos a un batalló de càstig o a fusellar-nos.

Durant aquest període de reorganització i instrucció militar, es van organitzar moltes activitats per a fer pujar la moral. Les tropes van rebre la visita de personalitats famoses que arribaren de l'estranger per a expressar la seva solidaritat, entre aquestes la del dirigent del Partit Socialista de l'Índia, Jawaharlal Nehru, i la

Retrat de Patience
c.1934

seva filla, Indira Gandhi. Es van fer conferències, competicions esportives i festes. Els soldats, el personal sanitari i la població de la contrada van participar en les festes del primer de maig a toda la comarca.

Estimat Robert:
Espero que t'ho hagi passat bé el Dia del Treballador. Nosaltres estem acabant les celebracions.

Placa a la cova hospital, a prop de la Bisbal de Falset, on va treballar Patience durant la Batalla de l'Ebre, amb la matge de Patience ensenyant a una noia espanyola la feina d'infermeria.

¹ En tot aquest text, les cites de les cartes són de la col·lecció personal de Patience, i les cites gravades són d'una entrevista a l'Imperial War Museum de Londres: Patience Edney (nom de casada) 8398.

Patience amb Angela Jackson, Pont d'Arganda a prop de Madrid, durant l'Homenatge a les Brigades Internacionals, 1996

AL PENSAR EN ELS FUTURS PERILLS, S'AGUDITZAVEN ELS SENTITS I S'INTENSIFICAVEN LES PASSIONS.

Ha estat com qualsevol altra festa, excepte que els discursos han estat més llargs i millors. Hi ha hagut un berenar bastant animat: tots atapeïts, intentant poder repetir tres vegades. ¿Te'n recordes de la festa de Nadal quan aquell alemany prim i llargut es va emborratxar? Jo també avui m'he emborratxat una mica, i altres persones han dit coses del tamany dels meus ulls... Avui vaig vestida amb el vestit d'infermera. Hauries de veure lo *guapa* queestic.

En entrevistes posteriors, va donar més detalls sobre aquell primer de maig, una oportunitat per a relaxar-se i veure els homes competir, a vegades en estranys esports.

Vam rebre més menjar i altres coses per celebrar i vam decorar l'espai on érem. També hi va haver una competició d'escopinades. Els espanyols són molt bons escopint, i alguns americans també. N'hi havia un que l'anomenàvem *Tex*,

que era un gran escopidor, capaç inclús de tocar en algun punt concret. No sé d'on treia tanta saliva, perquè si jo ho intentava, se'm quedava la boca seca i no hi havia manera. Però en *Tex* era un fenomen [riures], sempre tenia molta saliva i era capaç de dirigir les seves escopinades, igual que els espanyols. A mi personalment no m'interessava, encara que fos una cosa molt comuna. Hi havia una diana al costat d'una ambulància a la qual s'hi havia de tocar i cada vegada allunyàvem més els tiradors, tots decidits a superar en *Tex*. Era una competició molt seriosa... Estàvem com a bojos veient allò, mentrestant ells feien carotes amb la boca per a preparar-se per al *puaj* [riures] i la gent envoltant-los els cridava i els aclamava. Va ser una competició molt interessant. Va guanyar en *Tex*.

Mentre *Patience* va estar al Mas d'en Magrinyà, l'educació política fou un punt important de l'agenda. Escriu a Robert dient-li que volia afiliar-se al Partit Comunista, malgrat les reserves que continuava tenint.

Ara tenim classes de marxisme que no estan malament. Vaig tornar a demanar afiliar-me al partit, però encara no en sé res. Potser pensen que tinc mals antecedents, així que aniré a veure què passa, per assegurar-me'n. Moltes vegades passa que els tipus que en teoria saben de què parlen contradiuen els missatges polítics que llegeixo als anuncis oficials. Ara no estic massa segura del què opino d'això.

És interessant assenyalar que en aquells moments *Patience* estudiava català, en lloc de castellà o alemany, "ja que és més útil. Molta gent només parla català". Tal volta Robert li havia pres el pèl pels seus esforços en aprendre alemany, perquè ella afegeix: "Per sort aquí no hi ha ningú que se'n rigui de mi per això, així que

segurament fins i tot l'aprenc més ràpid".

Després de moltes setmanes d'instrucció, a pesar del secret al voltant dels plans exactes sobre la nova ofensiva, tothom era conscient que allò era la calma abans de la tempesta i que arribava a la seva fi, que la trascendental batalla era imminent, tal com recordaria Patience anys després:

Estaven construint camins per tots els llocs i organitzant amb molta energia tot el necessari per a tornar a l'atac i creuar l'Ebre. I ho sabíem, era un secret a crits. Estàvem tots preparats i amb moltes ganes. Volíem tornar, volíem recuperar terreny.

Al pensar en els futurs perills, s'aguditzaven els sentits i s'intensificaven les passions. Patience va escriure a Robert: "Penso en tu sense parar i somio amb tu quan dormo". La seva por era que els seus somnis fossin profètics.

Anit vaig somiar tota la nit amb tu, però sempre que somio amb tu era el mateix somni: et busco, però quan et trobo tot just tenim temps per dir-nos adéu.

Una postal antiga de Mas d'en Magrinyà, on va treballar Patience l'any 1938.

Al final arribà el dia que tots esperaven. Començà la nova ofensiva, la batalla de l'Ebre, amb l'objectiu inicial de recuperar la ciutat de Gandesa, a poc de més de vint quilòmetres a l'altra banda del riu. El dia 23 de juliol de 1938, Robert escriu a Patience per a donar-li la notícia.

Estimadíssima meva!
D'aquí poques hores ens posarem en marxa. (Estic segur que això no ho esborrarà el censor perquè, quan ho llegeixi, ja estarem a ... qui sap?, tal vegada a Gandesa!)

Estimada, espero veure't aviat a l'altra banda de l'Ebre (suposo que tu també aniràs al front). M'entristeix no haver-te pogut veure, però no et preocupis... Bé, no tinc massa més que dir-te. Els ànims són bons i... iestic segur que farem un bon treball! Això és tot, Patience.

Amb tot el meu amor, el meu enyorament i els meus petons.

Sempre teu, Robert.

Pocs dies després, Patience, treballant a la cova hospital prop

de La Bisbal de Falset, va rebre la carta desoladora amb la notícia de la mort d'en Robert al front. Al tornar a Anglaterra el desembre de 1938, va haver de reconstruir una vida nova, totalment diferent de la que ella havia somiat.

Patience no va dir mai res sobre aquella pèrdua tan traumàtica fins a la seva tornada a Madrid l'any 1996 per tal de participar en l'Homenatge a les Brigades Internacionals. En un concert de benvinguda, Patience i els altres voluntaris estrangers van rebre els aplaudiments i crits d'aclamació de la gentada. A l'endemà va ser ingressada en un hospital i va morir al dia següent: el títol de la nota necrològica, deia: *Morir a Madrid.* ■

Per saber-ne més sobre què va passar al Priorat durant la guerra civil, també es poden llegir *Més enllà del camp de batalla* i *Els brigadistes entre nosaltres*, de la mateixa autora i publicats per Cossetània, Valls, 2004 i 2008 respectivament.